

OTON ŽUPANČIČ: LJUDSKI PESNIK

Pesnik, ki kuje naša srca in značaj

Nedavno je zagledala luč sveta monografija s preprostim naslovom **Oton Župančič: ljudski umetnik**. Predstavili so jo v Župančičevi rojstni Vinici, kar je glede na to, kako ponosen je bil pesnik na svoje belokranjske korenine, povsem logično. Ali, kot je dejal Primož Mušič, direktor založbe Mladika iz Ljubljane, pri kateri je knjiga izšla, bi bilo brez pomena takšno delo predstaviti v Ljubljani.

Glavni »krivec« za izid monografije je Primoževa žena Barbara, ki je držala v rokah vse niti, delo pa je izšlo ob peti obletnici smrti Primoževega očeta Janeza Mušiča, od katerega je sin prevzel vodenje založbe. V knjigi je objavljen izbor iz dveh monografij o Župančiču, ki jih je izdal Janez Mušič, namenjeni pa sta bili znanstvenoraziskovalnemu delu. Monografija Oton Župančič v besedi in sliki je izšla leta 1980, Oton Župančič – življenje in delo pa leta 2007. V novi knjigi je predstavljenega tudi nekaj slikovnega gradiva in novosti, ki jih je zbral Janez, a še niso bile objavljene. Zlasti pa so želeli Župančiča predstaviti na lahkoten in poljuden način, ki je privlačen za mlade, in ne kot suhoparno šolsko snov.

OČE CICIBANA

Morda se bo kdo vprašal, zakaj je v naslovu monografije omenjeno, da je bil Župančič ljudski umetnik. Na žalost ga večina pozna kot pesnika moderne, čeprav je živel in ustvarjal še dolgo potem, ko je bilo moderne že konec. Ustvarjal je namreč 55 let in je bil vso prvo polovico prejšnjega stoletja eden najuglednejših mojstrov pisane besede na Slovenskem. Naziv ljudski umetnik pa mu je tedanja skupščina podelila leta 1946.

Nova knjiga bi po Primoževem mnenju morala pritegniti Belokranjce zato, ker piše o Belokranjcu. In ker je gradivo o njej zbral Belokranjec Janez Mušič, ki je bil dober poznavalec Župančiča in drugih modernistov ter Franceta Prešerna. Preostali Slovenci pa bi morali poseči po njej zato, ker premalo vedo o Župančiču. Večina ga pozna kot pesnika. Res je najboljši

obogatil slovensko književnost s svojo poezijo, vendar pa je zelo pomemben tudi njegov prispevek k dramatik, kratki prozi, esejistiki in še posebno v prevodni literaturi. Številne njegove pesmi so našle pot v mnoge evropske jezike. Prevedene so v več kot 20 jezikov, največkrat prevajani pa sta njegovi pesnitvi Duma in Veš, poet, svoj dolg? Izjemen odziv so po svetu doživele tudi njegove pesmi za mladi. Ljudski umetnik torej ni postal kar tako. Še vedno je zelo živa ponarodela beseda ciciban, za katero marsikdo ne ve, da je njen oče prav Oton Župančič.

ŽUPANČIČEVA PESEM JE VISOKA PESEM ŽIVLJENJU

Zanimivo je, da avtor prve samostojne knjige o Župančiču ni bil Slovenec in ni izšla na Slovenskem, ampak Italijan Arturo Cronia, izšla pa je ob pesnikovem 50. rojstnem dnevu v Rimu. Druga monografija o njem je leta 1931 izšla v Parizu, njen avtor pa je bil Francoz Lucien Tesnier. Šele leta 1934 je posebno knjigo o Župančiču napisal Josip Vidmar. Veliko novih razprav in tudi knjig o pesnikovem življenju in delu je bilo napisanih predvsem po drugi svetovni vojni.

Kot je na predstavitvi monografije dejala črnomaljska županja Mojca Čemas Stjepanovič, je knjiga nov ponos in spomin na Otona Župančiča, največjega belokranjskega poeta in enega izmed največjih slovenskih književnikov, ter na Janeza Mušiča, še enega izjemnega Belokranjca, ki je globoko v srcu nosil Belo krajino in se vedno znova z veseljem vračal v domače kraje. Hkrati pa je knjiga tudi pomembna pridobitev za sicer bogato viniško zgodovinsko in etnološko dediščino.

Janko Glazer, ugledni poznavalec Župančičevega ustvarjalnega opusa, je o njem med drugim zapisal: »Njegova pesem je visoka pesem življenju; z njo je Župančič več kot pol stoletja koval naša srca in značaj«, odkrival in oblikoval človeka v nas ter neprestano kazal, da je po svojih pravih vrednotah življenje vredno, da ga živimo, da pa je tudi potrebno, da ga živimo prav. Edinstvena po lepoti in moči svojega izraza, bogata po mislih in čustvih, je Župančičeva pesem ena najdragocenejših umetniških manifestacij, kar jih slovenska beseda premore.

Besedilo in fotografije: M. Bezek-Jakše

Tadej Fink se je o Župančičevi monografiji pogovarjal s Primožem Mušičem, ki jo je pisoval skupaj z ženo Barbaro.

DESA MUCK, LETOŠNJA DOBITNICA JEŽKOVE NAGRADE

Zaradi nagrade je bila ganjena do solz

Desa Muck ni tuje nič, kar je človeškega, zato je že davno postala naša Desa, podobno kot je Frane Milčinski naš Ježek. In ko izgovorimo njuni imeni, se vsem generacijam na obraz zariše nasmeš.

S svojim večdesetletnim ustvarjanjem je Desa Muck pustila neizbrisni pečat v slovenskem literarnem, gledališkem, filmskem in širšem medijskem prostoru. Njeno delo je aktualno, ostro, pogosto neprizanesljivo, vedno pa prežeto s človečnostjo in izvirnim smislom za humor, ki je prefinjen in udaren pri obravnavi vsakdanjih življenjskih situacij ter pogumen in luciden kot komentar nesmislov naše družbe in časa. Desa Muck je avtorica več kot petdesetih priljubljenih in nagrajenih literarnih del za otroke, mladino in odrasle, mnoga med njimi so prevedena v tuje jezike. V svoji literaturi, ki je po priljubljenosti na samem vrhu, se loteva aktualnih, pogosto še vedno tabuiziranih tem,

kot so droge, spolnost ali populnc pri čemer je vedno duhovita in pol empatije. To so tudi sicer značilne njene ustvarjanja, naj gre za komne v različnih časopisih in revij ali za obsežno sodelovanje z gledališčem. Desa Muck je napisala č monokomediji, pet dramskih-bese za odrasle in osem za otroke, tu odmevno trilogijo Blazno resno predstavah po svojih tekstih je pogotudi zaigrala. Pomemben del njene ustvarjanja je vedno predstavljala tudi filmska umetnost. Nastopila je dvajsetih filmih in televizijskih serij po njenih literarnih delih so nastala filmska dela: Panika po romanu odrasle, nanizanka Anica po knjigi seriji za mlade bralce ... Je avtorica treh radijskih iger: Radijski škrtat I ze, Blazno resno slavni in Kdo je u zmaja; zadnja je bila v prevodu prvajana na nemškem in italijansk nacionalnem radiu.

Nejc Slišič, foto: Mediaspe

Prireditev o Župančiču si težko predstavljamo brez recitatorjev, tokrat viniških osnovnošolcev.

Kaj lahko bolj simbolizira Belo krajino kot bele narodne noše? V njih so nastopili mladi dragatuški folkloristi.

Desa Muck je letošnja dobitnica kulturne nagrade Franeta Milčinskega - Ježka.